

Lempäälän kunnan tietotilinpäätös

Sisällysluettelo

1. Johdanto ja toimintaympäristö
2. Tietotilinpäätöksen tarkoitus
3. Tietosuoja-asioiden vastuunjako
4. Kunnan tietovarannot
5. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen
6. Tietoturva
7. Koulutukset ja ohjeistus
8. Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset
9. Seuranta ja kehityskohteet

1. Johdanto ja toimintaympäristö

Kuntaorganisaatio toimii monimuotoisessa ja jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa käsitellään laajasti kuntalaisten, henkilöstön ja sidosryhmien henkilötietoja lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Digitalisaatio, palvelujen monikanavaisuus sekä lisääntyvä tiedon hyödyntäminen korostavat tietosuojan ja tietoturvan merkitystä osana kunnan arkea, johtamista ja päätöksentekoa. Tietosuoja ei ole erillinen toiminto, vaan kiinteä osa vastuullista ja luotettavaa julkista toimintaa.

Lempäälän kunnan strategiassa korostuvat avoimuus, luottamus ja vastuullinen päätöksenteko. Tietotilinpäätös on yksi keino tehdä näkyväksi näiden periaatteiden toteutumista käytännössä. Sen tavoitteena on tarjota läpinäkyvä kokonaiskuva siitä, miten kunnassa on huolehdittu tietosuojasta ja tietoturvasta, miten lakisääteiset velvoitteet on täytetty ja millaisia kehitystarpeita on tunnistettu. Tietotilinpäätös tukee osaltaan kuntalaisten luottamusta kunnan toimintaan sekä vahvistaa organisaation omaa tietosuojakulttuuria.

2. Tietotilinpäätöksen tarkoitus

Tietotilinpäätös on keskeinen osa tietosuojan toteutumisen seurantaan ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetus) määrittelemää osoitusvelvollisuutta. Osoitusvelvollisuus tarkoittaa sitä, että organisaation pitää pystyä näyttämään noudattavansa tietosuoja-asetusta henkilötietojen käsittelyssä. Osoitusvelvollisuuden toteuttaminen edellyttää, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvät prosessit ja tietosuojaperiaatteiden käytännön toteuttaminen dokumentoidaan. Tietotilinpäätös on yksi työkalu tähän dokumentointiin, ja se koostaa yhteen, mitä Lempäälän kunnassa on käytännössä tehty tietosuojan toteuttamiseksi.

Osoitusvelvollisuuden toteuttamisen lisäksi tietotilinpäätös antaa tietosuojan sekä tietoturvan tilannekuvan, toimii sisäisen valvonnan työvälineenä sekä vahvistaa rekisteröityjen ja sidosryhmien luottamusta. Tietotilinpäätös kokoaa yhteen tietosuojan ja tietoturvan toteutumisen kunnan toiminnassa edeltävän kalenterivuoden aikana. Vuonna 2026 julkaistaan Lempäälän kunnan ensimmäinen tietotilinpäätös, ja sen jälkeen on tarkoitus julkaista vuosittain uusi versio toiminnan kehittämisen seuraamiseksi.

Tietotilinpäätöksellä halutaan paitsi osoittaa luottamuksellisuutta ja lainmukaisuutta, myös lisätä tietoisuutta tietosuojasta ja tietoturvasta. Tietotilinpäätöksen valmistelusta vastaa kunnan tietosuojavastaava. Tietotilinpäätöksen tarkoituksena on antaa ajantasainen ja läpinäkyvä kokonaiskuva siitä, miten Lempäälän kunta on huolehtinut tietosuojasta ja tietoturvasta muuttuvassa toimintaympäristössä. Se kokoaa yhteen vuoden aikana tehdyt

toimenpiteet, havaitut riskit, kehityskohteet ja arvioi kunnan valmiutta toteuttaa lain vaatimia tietosuojakäytänteitä.

3. Tietosuoja-asioiden vastuunjako

Tietosuoja-asetus velvoittaa kaikkia julkishallintoon kuuluvia organisaatioita nimittämään tietosuojavastaavan. Tietosuojavastaavan tehtäviin kuuluu organisaation neuvonta ja ohjaus kaikissa tietosuojakysymyksissä, tietosuoja-asetuksen noudattamisen valvonta mukaan lukien tähän liittyvät tarkastukset, yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa ja rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisen tukeminen. Tietosuojavastaavan asema sekä tehtävät määräytyvät suoraan tietosuoja-asetuksen 38 ja 39 artiklan nojalla.

Tietosuojavastaava raportoi suoraan kaupungin ylimmälle johdolle, ja hänen asemansa kaupunkiorganisaatiossa on autonominen ja riippumaton.

Lempäälän kunnan tietosuojavastaavan tehtävä sijoittuu konsernin yhteisiin palveluihin, hallintopalvelujen tiimiin. Tietosuojavastaava toimii aktiivisessa yhteistyössä myös seudun muiden tietosuojavastaavien kanssa. Lempäälän kunnassa on myös tietoturvavastaava, jonka tehtävä sijoittuu konsernin yhteisiin palveluihin, digipalvelujen tiimiin.

Tietoturvavastaava sijaistaa tietosuojavastaavaa tarvittaessa.

Kunnassa toimii kuukausittain kokoontuva tietosuoja- ja tietoturvaryhmä, jossa on jokaiselta palvelualueelta yksi tai useampi henkilöstön edustaja. Ryhmä suunnittelee tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä toimintatapoja, vastaa vuosittaisen tietoturvakyselyn järjestämisestä henkilöstölle, toteuttaa tietoturva- ja tietosuojaviestintää sekä laatii tai päivittää tietosuoja- ja tietoturvadokumentaatiota. Tietosuojavastaava toimii ryhmän vetäjänä.

Lempäälän kunnan hallintosäännön 8. luvun 3 § mukaan palvelualue huolehtii oman alueensa asiakirjatietojen hoitamisesta annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Palvelualuejohtaja nimeää asiakirjahallinnon vastuuhenkilön omalla palvelualueellaan.

Kunnan sisäisen toiminnan lisäksi Lempäälän kunta osallistuu monin tavoin seudulliseen tietosuoja- ja tietoturvatyöhön, esimerkiksi Tampereen seudun kuntien tietosuojavastaavat, tietoturvavastaavat sekä tietohallinnon edustajat tekevät säännöllistä yhteistyötä erilaisissa verkostoissa. Seudullisesti on laadittu mm. Tampereen seudun tietoturvapoliittikka sekä yhteinen säännöstö tietojärjestelmien käyttöä varten.

4. Kunnan tietovarannot

Kunnassa käsitellään lakisääteisin perustein sekä erillisellä suostumuksella erilaisia tietokokonaisuuksia. Lempäälän kunnan tietovarannot sekä tietosuojaselosteet on kuvattu

kunnan verkkosivuille – selosteet pitävät sisällään informaation kerättävistä tiedoista, käsittelyn perusteista sekä käsittelytavoista.

Lempäälän kunnan tietovarannot

- Asiakaspalvelun tietovaranto
- Asiakirjahallinnon tietovaranto
- Asuntomessujen tietovaranto
- Hanketoiminnan tietovaranto
- Henkilöstöhallinnon tietovaranto
- Omistajaohjauksen tietovaranto
- Riskienhallinnan tietovaranto
- Taloushallinnon tietovaranto
- Vaalien tietovaranto
- Varautumisen tietovaranto
- Asumisen tietovaranto
- Asuntomessujen tietovaranto
- Infrapalveluiden tietovaranto
- Kaavoituksen ja maankäytön suunnittelun tietovaranto
- Rakennusvalvonnan tietovaranto
- Tilahallinnon ja rakennuttamisen tietovaranto
- Tontti- ja mittauspalveluiden tietovaranto
- Ympäristönsuojelun tietovaranto
- Esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tietovaranto
- Koululaisten ja esikoululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tietovaranto
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tietovaranto
- Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto
- Ruokapalveluiden tietovaranto
- Varhaiskasvatuksen tietovaranto
- Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen tietovaranto
- Elinvoimapaalvelujen tietovaranto
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietovaranto
- Kirjastopalvelujen tietovaranto
- Kulttuuripalvelujen tietovaranto
- Liikuntapalvelujen tietovaranto
- Lomituspalvelujen tietovaranto
- Maaseudun kehittämistoiminnan tietovaranto
- Maaseutupalvelujen viranomaistoiminnan tietovaranto
- Nuorisopalvelujen tietovaranto
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tietovaranto
- Työllisyyspalvelujen tietovaranto

5. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Rekisterinpitäjän (kunnan) on toimitettava rekisteröidyille (kuntalaisille) henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot, eli miten kunta käsittelee toiminnassaan syntyviä ja tarvittavia henkilötietoja. Rekisterinpitäjän on lisäksi helpotettava rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista.

Lempäälän kunnan verkkosivuilla annetaan yleisellä tasolla tietoa henkilötietojen käsittelystä kunnassa sekä kerrotaan miten kuntalainen voi toteuttaa tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksia, kuten esimerkiksi tietojen tarkastamisen tai oikaisun. Tietojen tarkastamista varten on laadittu omat sähköiset lomakkeet, jotta pyynnön jättäminen ja käsittely on mahdollisimman selkeää. Verkkosivuilla on myös ohjeistettu miten pyynnön voi jättää muilla tavoilla, kuten henkilökohtaisesti asioimalla tai postitse. Kunnan verkkosivuille on julkaistu lisäksi asiakirjajulkisuuskuvaus sekä tietosuojaselosteet, joita kuntalainen voi halutessaan hyödyntää tietojen tarkastuspyynnön laatimisessa.

Kuntaan saapuneiden asiakirja- ja tietojen tarkastuspyyntöjen määrä vuonna 2025

- Tietosuoja-asetuksen mukaiset tietojen tarkastuspyynnöt, 28 kpl
- Julkisuuslain mukaiset asiakirjapyynnöt, 141 kpl
- Lokitietopyynnöt, 0 kpl
- Tietojen oikaisupyynnöt, 0 kpl
- Tietojen siirtopyynnöt, 0 kpl
- Tietojen poistopyynnöt, 0 kpl

Kuntaan saapuneet pyynnöt kirjataan asianhallintajärjestelmään ja ohjataan käsiteltäväksi oikealle yksikölle. Eniten pyyntöjä saapui vuonna 2025 kohdistuen koulunkäynnin, rakennusvalvonnan sekä toimielinten kokousasiakirjojen tietoineistoihin.

Rakennusvalvonnan asiakirjapyynnöt on saatu käsiteltyä muutaman vuorokauden sisällä, koulunkäyntiä koskevat asiakirjapyynnöt noin kymmenessä vuorokaudessa ja kokousasiakirjoja koskevat asiakirjapyynnöt keskimäärin kolmessa vuorokaudessa. Tietopyyntöjen käsittelyajat ovat näin ollen noudattaneet lakisääteisiä määräaikoja. Tietosuoja-asetuksen mukaiset tarkastuspyynnöt tulee käsitellä kuukauden sisään pyynnön saapumisesta ja julkisuuslain mukaiset pyynnöt kahden viikon sisällä, ellei pyyntö ole erityisen laaja. Tällöinkin pyynnön toimittajaa on informoitava pyynnön käsittelyn tilanteesta. Pääsääntöisesti kaikkiin kunnan kirjaamon saapuviin yhteydenottoihin pystyttiin vuonna 2025 reagoimaan seuraavana arkipäivänä yhteydenoton saapumisesta.

Lempäälän kunta on kuvannut tietopyyntöprosessin ja tunnistanut miten tietopyynnöt vastaanotetaan, toimitetaan käsiteltäväksi sekä miten käsittely kirjataan. Tietopyyntöjä varten on tehty kunnan verkkosivuille sähköiset lomakkeet erilaisiin tietopyyntötarpeisiin. Lisäksi verkkosivuilla on ohjeistettu miten tietopyynnön voi toimittaa, jos sähköisen lomakkeen käyttäminen ei ole mahdollista. Verkkosivuille on lisäksi julkaistu asiakirjajulkisuuskuvaus sekä tietosuojaselosteet, joita tietojen pyytäjä voi hyödyntää pyyntönsä täsmentämisessä. Myös kunnanhallituksen päättämä hinnasto tietopyyntöjen maksullisuudesta löytyy verkkosivuilta. Huomionarvoista on, että valtaosa tietopyyntöistä on käsitelty kuitenkin maksutta, ja mahdollisesta maksusta ilmoitetaan tietojen pyytäjälle aina etukäteen.

6. Tietoturva

Tietoturva on yksi tietosuojan toteuttamisen keino - sen tarkoitus on suojata tietoaaineisto sekä tietojärjestelmät. Tietoturvan järjestämisen ensisijaisena päämääränä on organisaatioiden vastuulla olevien tietojen ja palvelujen jatkuvuuden turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Esimerkkejä tietoturvatöiden piteistä ovat mm. käyttöoikeuksien hallinta ja käyttöoikeusrajaukset, järjestelmälokitukset, auditoinnit sekä kyky taata järjestelmien ja palveluiden jatkuva käytettävyys ja vikasietoisuus. Lisäksi tietoturvasta huolehditaan mm. hankkimalla luotettavaksi tiedettyjä järjestelmiä, valitsemalla turvalliset kirjautumistavat sekä ohjaamalla salasana-kriteereitä. Nämä toimenpiteet toteuttavat osaltaan myös henkilötietojen käsittelyn luotettavuutta tietosuoja-asetuksen mukaisesti.

Lempäälän kunta noudattaa tietoturvatöiden osin Tampereen seudun tietoturvalinjauksia. Tampereen seudun tietoturvapoliittikka on kaikkien seudun kuntien hyväksymä ohjekokonaisuus. Lisäksi erillinen henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaopas julkaistaan vuosittain.

Lempäälän kunnassa laaditaan vuosittain henkilöstön sisäinen tietoturvakysely. Ensimmäinen kysely on laadittu vuonna 2024. Vuoden 2025 tietoturvakyselyssä kehitettäviksi teemoiksi nousi mm. salasanoiden tietoturallinen hallinta, tietoturvapoikkeamasta ilmoittamisen prosessi sekä tekoälyn turvallinen hyödyntäminen työssä.

Valtakunnallinen Taistoharjoitus on myös olennainen osa kunnan tietoturvaosaamisen ylläpitoa. Lempäälän kunta osallistui vuosittaiseen Taistoharjoitukseen myös marraskuussa 2025.

7. Koulutukset ja ohjeistus

Lempäälän kunnalla on käytössä oma sisäinen oppimisympäristö, johon on lisätty henkilöstölle vuosittain suoritettava tietosuojakoulutus. Suoritukset tallentuvat seuranta-järjestelmään ja sitä kautta voidaan seurata koulutussuorituksia. Lisäksi esihenkilökoulutukseen on lisätty oma osio tietosuojasta. Henkilöstön on mahdollista laajentaa osaamista myös Eduhouse -koulutuksilla, joista löytyy myös tietosuoja-aiheisia koulutuksia.

Palvelualueille ja yksiköille järjestetään lisäksi erillisiä koulutuksia työtehtävien vaatimalla laajuudella. Esimerkiksi kasvatuksen ja opetuksen palvelualueella on järjestetty opettajille räätälöityä koulutusta. Lisäksi tarvittaville kohderyhmille, kuten tietosuojaryhmän jäsenille ja tietosuojavaikuttajille, tilataan ulkopuolista koulutusta tietosuoja-asioista aina tarpeen mukaan, esimerkiksi henkilöstön vaihtuessa. Myös kunnan luottamushenkilöille

järjestetään valtuustokauden vaihdon yhteydessä tietosuojakoulutus, tämä järjestettiin viimeksi syksyllä 2025.

Kunnan intrassa on tarjolla kirjallisia ohjeita tietosuojasta – mitä jokaisen työntekijän on hyvä tietää tietosuojasta, toimintaohjeet henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteen varalle sekä yleisohje henkilötietojen käsittelyyn eri tietojärjestelmissä. Osa ohjeista on seututasoisia ja osa kunnan omia. Kunnan oman tietosujoaohjeistuksen ajantasaisuudesta vastaa tietosuojavastaava.

8. Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset

Tietoturvaloukkaustilanteissa henkilöstöä on ohjeistettu ilmoittamaan havaitusta tietoturvapoikkeamasta esihenkilölle sekä täyttämään pikimmiten lomake tapahtuneesta. Lomake on työntekijöiden saatavilla intrasivustolla. Täytetty lomake ohjautuu automaattisesti kunnan tietosuoja- ja tietoturvavastaaville. Kaikki tietoturvapoikkeamatilanteiden keskeiset tiedot tallennetaan tietosuojavastaavan toimesta erilliseen seurantajärjestelmään.

Lempäälän kunnan vuoden 2025 henkilötietojen tietoturvaloukkaukset

- 2 kpl virheellisten tai tarpeettomien henkilötietojen julkaisu kunnan verkkosivuille
- 1 kpl havaittu virhe sähköisen lomakkeen koostetiedoissa, jotka sisälsivät henkilötietoja
- 1 kpl asianosaisen päätösasiakirjalle jäänyt virheellinen henkilötieto
- 1 kpl tietojen kalasteluviestiin reagointi

Yhteensä vuoden 2025 aikana käsiteltyjä tietoturvaloukkaustapauksia oli viisi kappaletta. Kaikki tapaukset olivat vaikutuksiltaan vähäisiä, eli tapauksissa väärin käsiteltyjen henkilötietojen määrä oli hallittava, ja/tai korjaavat toimenpiteet päästiin tekemään nopeasti poikkeaman havaitsemisesta. Yksi tapaus raportoitiin tietosuojavaltuutetun toimistolle, mutta se ei edennyt jatkotoimenpiteisiin. Pääsääntöisesti tietoturvaloukkausten taustalla on ollut inhimillinen virhe – siksi ei liene realistista, että poikkeamien määrää saataisiin nolllille. Jos poikkeamia ei olisi raportoitu vuoden aikana yhtään kappaletta, olisi todennäköistä, että tapahtuneista poikkeamista ei vain olisi ilmoitettu asianmukaisesti. Olennaisempaa on, että virheet huomataan, korjataan ja niistä ilmoitetaan sekä raportoidaan sovitusti. Ideaalitalanteessa jokainen henkilöstön jäsen tunnistaa tietoturvapoikkeaman ja tietää miten toimia. Sama teema nousi esiin myös tietoturvakyselyn tuloksissa, ja se nostettiin yhdeksi kehitystoimenpiteeksi.

9. Seuranta ja kehityskohteet

Vuonna 2026 kunnassa on asetettu painopiste henkilöstön tietosuojakoulutukseen. Koko henkilöstölle suunnatun koulutuksen suorituksia seurataan, ja seurannalle on asetettu talousarviotavoite. Tietosuoja on koko henkilöstöä koskeva teema, ja jokaisen on perusteltua tunnistaa omassa työssään, miten tietosuojan toteutumisesta voi huolehtia. Koulutuksella pyritään antamaan perustason osaaminen kaikille työnkuvasta riippumatta. Lisäksi esihenkilöille on oma erillinen koulutuskokonaisuus, ja tarpeen mukaan järjestetään omia koulutustilaisuuksia kunnan eri yksiköille, jotka käsittelevät työssään runsaasti henkilötietoja tai salassa pidettävää aineistoa.

Tietosuojavaikutusten arviointien (DPIA) laadinta sekä ylipäätään tietosuojan huomioiminen esimerkiksi järjestelmähankinnoissa ja järjestelmien päivittämisissä on kokonaisuus, jota tarkastellaan vuonna 2026. Esimerkiksi hankintoihin osallistuvilla työntekijöillä järjestettävät koulutukset olisivat omiaan nostamaan tietoisuutta aiheesta henkilöstön keskuudessa. Ideaalitilanteessa jokaisen järjestelmähankinnan tai -päivityksen yhteydessä tietosuojavastaava sekä digipalvelut otettaisiin mukaan valmisteluun ja valmistelun osana laadittaisiin DPIA-dokumentti, eli arvioidaan hankittavan kohteen tietosuoja ja riskit etukäteen. Kunnassa on ollut käytössä lomake, jolla tietosuojavastaavaa informoidaan tulevista hankinnoista, mutta sen käyttöaste on ollut matala. Yksi mittari toiminnan seurantaan on arviointien määrän seuranta ja niiden vertaaminen kaikkiin tehtyihin hankintoihin. Myös ajantasaiset kuvaukset kunnan järjestelmistä ja niiden tietosuojan tilasta on olennainen, jatkuvaa päivitystä vaativa työkalu.

Mainitut kunnan tietosuojaan liittyvät tavoitteet ja mittarit on sisällytetty talousarviotavoitteisiin sekä strategiatoimenpiteisiin. On huomionarvoista, että tietosuojatyötä tehdään myös seudun kuntien välisenä yhteistyönä, ja Lempäälän on perusteltua jatkaa aktiivista osallistumista siihen.